

ОДЗИВИ ЧИТАЛАЦА

Пуковник **БОГДАН БАСАРИЋ**

ОСОБЕНОСТИ ОРГАНИЗАЦИЈЕ КОМАНДОВАЊА И ВЕЗА СК У НАПАДУ СА ФОРСИРАЊЕМ РЕКА

(Поводом осврта потпуковника Брстине)

У „Војном делу“ бр. 3 за 1952 годину изашао је одзив потпуковника Брстине на мој чланак, који је под горњим насловом објављен у „Војном делу“ бр. 6 за 1950 годину. За разлику од мог чланка, где је постављено питање разматрано принципијелно, са становишта савременог командовања и на основу искустава из Другог светског рата, потпуковник Брстина — да би доказао неприхватљивост изнетих поставки за наше услове — ограничио се на извесне тачно одређене околности и сопствена мирнодопска искуства, и на тим основама изнео мишљење како би требало решавати питања веза при форсирању река у нашим условима. Не бих био против мишљења потпуковника Брстине, уколико би се радило о томе, да се он ограничио на изналажење решења постављеног питања само за извесне одређене околности. Са тог становишта је његово излагање интересантно и корисно исто тако, као што је моје излагање интересантно и корисно ако се схвати као принципијелно разматрање, са становишта савременог командовања и на основу искустава протеклог рата. Јер, неоспорно је да и једно и друго мишљење могу да се оправдају само у склопу одређених околности које их оправдавају или условљавају. По мом мишљењу, оба су решења могућа и прихватљива и међусобно се не искључују. Свако од њих има својих добрих и слабих страна, било у организационом било у материјалном погледу.

Међутим, осврт потпуковника Брстине нема ту тенденцију. Он се у суштини не слаже са појединим принципијелним поставкама у мом чланку, налазећи да нису у сагласности са нашим условима и да нису прихватљиве за нас. Сматрам, да је само по тим принципијелним поставкама корисна даља дискусија како са општевојног гледишта тако и са гледишта службе веза, те ћу се на њима углавном и задржати. На конкретним решењима ћу се задржати само где је осврт и упоређивање најнужније.

Проблем командовања и веза у мом ранијем чланку разматран је само у једном посебном случају насилног прелаза реке на већем броју места прелаза, на широком фронту, после планске припреме, и када се ратујуће стране налазе дуже времена у додиру на самој реци.

При томе се имало у виду прелажење велике, широке реке, где долазе до изражаја сви проблеми који су изнети. Због тога је природно да се командовања и веза у таквим случајевима развијају знатно потпуније и систематскије него у нормалним условима напада, или при насилном прелазу из покрета (без обзира да ли се врши непосредно из покрета или после кратке планске припреме). У чланку је указано и на то да, поред обезбеђења командовања и садејства у претстојећем нападу, треба решити и питање руковођења припремама и извршењем прелаза и да то код планског форсирања нужно захтева формирање посебних органа за руковођење и посебних мрежа везе.

Ако имамо у виду да се посебна служба руковођења организује само у рејону форсирања (од очекујућих рејона до места искрцавања), да она функционише од почетка припреме до потпуног завршетка прелаза свих предвиђених јединица, да има задатак руковођења припремама и током прелаза и да обухвата делокруг рада команданта отсека прелаза по тактичким, а начелника инжињерије по техничким питањима, онда се поставља питање да ли се те потребе и организација могу решавати и задовољити само у мрежама веза командовања и садејства? При давању одговора не сме се изгубити из вида да се јединице за форсирање у времену припреме налазе у рејонима концентрације, одакле се постепено пребацују у очекујуће и полазне рејоне, а затим форсирају реку и продужавају напад на супротној обали. Командна места, која се са њима пребацују, задржавају се у рејону форсирања само извесно, ограничено време у коме команданти јединица у првим ешелонима преузимају и функције команданата отсека прелаза. Исто тако, треба имати у виду да у најкритичнијој етапи прелаза реке једновремено и сигурно морају функционисати како командовање јединицама, тако и руковођење прелазом. То значи да функционисање једног не сме ни за моменат да доведе у питање функционисање другог. А у моме ранијем чланку подвучено је да ће развијеност, потпуност и сигурност система веза зависити од времена које стоји на расположењу за извршење припрема и материјалних могућности јединица за везу, не искључујући при томе ни искоришћење веза командовања и садејства. Зато по моме мишљењу у случају недостатка средстава везе, треба првенствено успоставити везе за техничко руковођење на главном отсеку прелаза, а на помоћним отсецима само у најнеопходнијем обиму, допуњајући их везама за командовања.

Тврдња потпуковника Брстине да „постојеће и у циљу командовања организоване везе у потпуности задовољавају у „скоро“ свим условима напада, а нарочито при насилном прелазу реке“, по моме мишљењу није документована неким оправданијим разлозима који би могли оспорити ратно искуство, а и не ослања се довољно на потребе и захтеве командовања. Истина његови се закључци заснивају на мирнодопским искуствима, која су стечена под условима који се знатно разликују од ратних, као и на изолованом посматрању неких проблема чисто са гледишта везе. Према ратним искуствима (а и

ономе што сам у чланку изнео) потребе командовања могу се задовољити ако се, од команде корпуса до дивизије обезбеди радио веза по линији КМ у радио мрежи или по правцу; по линији команданата радио мрежа личних станица и радио мрежа по линији артиљерије. Ако се томе дода и веза садејства у радио мрежи, онда би то износило свега четири канала. Иако сам у чланку поред ове организације предвидео још само једну мрежу за руковођење прелазом ипак се у одзиву тврди да би таква организација довела „до непотребне компликације и сувишности у организацији веза“, без обзира на чињеницу да се њоме, заправо обезбеђује само најнужнији број сигурних канала веза. Осим тога, на основу пишчеве констатације да би се постигли бољи резултати ако би се отступило од правилских одредаба и ако би се број радио канала од 7 или 8 свео на 3—5 могло би се закључити као да сам предлагао организацију 7—8 мање сигурних канала, као и то да су правила у том погледу нереална. Што се тиче пропусне моћи радиоканала између корпуса и дивизије на правцу главног удара, потпуковник Брстина сматра да пет канала радиовезе могу задовољити све потребе па и само руковођење прелазом што поткрепљује досадашњом нашом праксом и искуствима са практичних вежби. Међутим, та искуства никако не иду у прилог раније поставке о сувишности броја канала које сам предложио јер је вероватно да ће у ратним условима — када цео терет саобраћаја падне на радиовезе — бити потребно више од пет канала ако је на мирнодопским вежбама — где је саобраћај много мањи — потребно исто толико канала везе. Зато сматрам да се број канала не може реално одређивати према мирнодопским условима, а најмање на основу доста ограниченог броја примера.

Кад писац каже: „Због тога нису потребне тако разгранате специјалне везе за техничко руковођење, само је питање како те канале треба ускладити са задатком инжињерских јединица и како са њима повезати све оне јединице које врше или обезбеђују прелаз“, онда он тиме признаје да су ипак потребне неке специјалне везе за техничко руковођење. Стварно, тешкоће се појављују у томе што се не може наћи неки други погоднији начин сигурног ефикасног и потпуног усклађивања канала командовања са потребама и организацијом руковођења, него што је посебна мрежа веза за руковођење прелазом. Неоспорно је да ће се у том циљу донекле користити и везе командовања и да ће се уз њихову надопуну решавати и нека питања руковођења прелазом кад не буде било других могућности, али се сва питања ипак не могу решити. Међутим треба имати у виду да у мом првом чланку није разматрано питање шта треба радити када су неповољне материјалне могућности, него како принципијелно треба поставити организацију.

Конкретизујући закључке о непотребности организације специјалних радиомрежа за руковођење прелазом, писац предлаже да се укине радиомрежа за руковођење прелазом КСК. На тај начин предвиђају се две радиостанице мање него по моме предлогу, али шта се

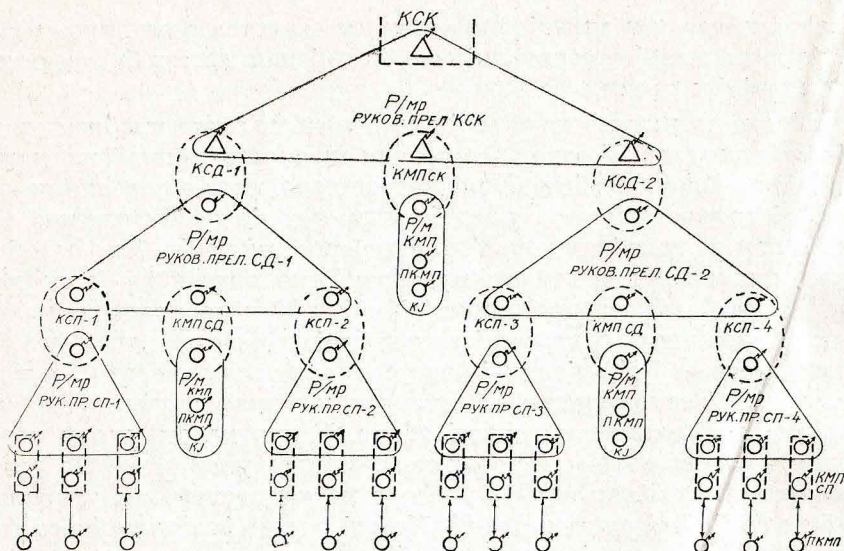
тима губи? По моме мишљењу тиме се одустаје од једног сигурног и солидног решења проблема руковођења и оптерећује најважнију борбену везу КСК са потчињеним командантима и то баш у периоду када је та веза за команданта корпуса најпотребнија, када се решава питање успеха дивизије у првом ешелону. С друге стране у том најосетљивијем периоду прелаза, када постоји потреба за сталним контактом између начелника инжињерије СК и СД, као и са командантима места прелаза, могућност руковођења доводи се у зависност од ангажованости мреже личних радиостаница са борбеним саобраћајем. Осим тога потпуковник Брстина није одговорио на питање: како ће команда корпуса руководити прелазом на отсецима прелаза дивизија када команданти дивизија пређу на супротну обалу, на нове осматрачнице ради руковођења борбом, а њихови заменици остану на полазној обали ради даљег руковођења прелазом?

Када се с једне стране има у виду да је, по моме мишљењу за руковођење прелазом на отсеку прелаза корпуса (рачунате су максималне потребе) потребно 60 радиостаница, а с друге стране закључак писца да ће потребе бити задовољене са 1 радиостаницом за начелника инжињерије корпуса и највише 3—5 радиостаница за везу овога са командантима и помоћницима команданата места прелаза, онда постоји могућност да читаоци дођу у недоумицу откуда се појављује тако огромна разлика. Ствар је у томе што сам у свом чланку говорио о обезбеђењу средстава везе за све потребе како команде корпуса, тако и свих потчињених јединица, док су у другом случају изнете само потребе команде корпуса. А сада да видимо да ли је реална моја поставка о потреби ојачања корпуса средствима везе при насилном прелазу реке. Да би се у потпуности обезбедило руковођење прелазом на отсеку прелаза корпуса било би потребно да се развије мрежа радиовезе, преко свих органа руковођења, како је то приказано на шеми бр. 2 мога ранијег чланка, а сада на шеми бр. 1. Као што је речено (под претпоставком да корпус форсира реку у два ешелона на 12 места прелаза) то се може постићи са око 60 радиостаница. Иако се у осврту замера оваквом начину обезбеђења руковођења за време прелаза, првенствено због тога што изискује прикупљање већег броја радиосредстава из других јединица, ипак се не даје неко целовито решење тога проблема. Зато ћу покушати да га изложим на основу оних поставки које су изнете у погледу решења питања руковођења од стране команданта корпуса, према поставкама потпуковника Брстине приказао сам на шеми бр. 2. Ако се има у виду да се у пуку никако, а у дивизији нормално не организује мрежа личних радиостаница и да се због тога начелник инжињерије мора ставити у једну мрежу која постоји, и у којој се обављају сва питања командовања и садејства, онда је очигледно да су у том случају и услови за испуњење свих постављених задатака много тежи. То значи да би се у најсложенијем виду напада, као што је напад са форсирањем реке где се питање командовања усложавало због потребе за једновременим руковођењем борбом и прелазом преко реке, добила слабија организација

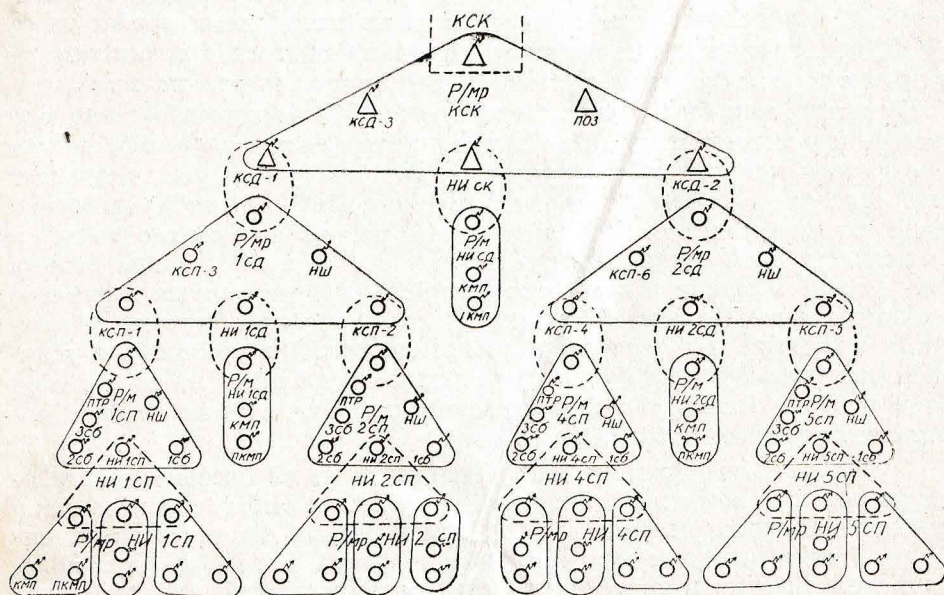
веза, слично као и у случајевима када су средства везе врло ограничена. А при оваквој организацији не би ниједан захтев био решен на задовољавајући начин.

А сада да видимо како стоји са решењем овога проблема у материјалном погледу. У осврту се наводи да се при таквом решењу не појављује проблем обезбеђења радиосредстава, пошто наводно ни онај мали број радиостаница за потребе инжињерије не би изазвао веће тешкоће при попуни јединица. Ако упоредимо шеме бр. 1 и 2 у којима су вези постављени исти захтеви, онда ћемо видети да је по моме решењу потребна 61 радиостаница (од којих 33 ултракраткоталасних), а 52 по замисли потпуковника (до овог броја дошао сам анализом његовог предлога — Б.Б.) у случају ако се жели солидна веза начелника инжињерије сп са командантима пуковских места прелаза, као и ових са својим помоћницима на другој обали. У противном, ако у мрежу начелника инжињерије сп, поред команданата места прелаза, иду и њихови помоћници као што је урађено на корпусном месту прелаза, онда би се тај број смањило на 44. На тај начин постигло би се прилично смањење материјалних потреба нарочито у овом другом случају, али се поставља питање: да ли и тако мали број од 44 радиостанице неће изазвати тешкоће при обезбеђењу средстава? По моме мишљењу команда корпуса не би могла да их обезбеди из оних извора који су означени у осврту. Можда ће ми се ставити примедба да сам узео максималне потребе, да неће увек бити толики број места прелаза, да неће увек и на свим местима прелаза бити потребно да се обезбеђује радиовеза команданата места прелаза са помоћником на супротној обали (на ужим рекама, када су поуздане жичне везе), итд. То је тачно, али би у таквим околностима број радиосредстава био смањен и у моме решењу. Према томе, када се види да је при насилном прелажењу реке скоро увек потребно ојачање корпуса средствима везе, онда се поставља питање: да ли је оправдано да се не прихвати један солиднији систем веза за техничко руковођење само зато да би се смањиле неке организациске и техничке тешкоће органа везе, а тиме знатно отежали и компликовали услови командовања и руковођења прелазом? По моме мишљењу питања техничке природе не могу имати првенство над тактичким обзирима. Солидна припрема и успешно форсирање реке дају увек већу корист у односу на штету која може наступити због тешкоћа техничке природе, које ће се увек појављивати у мањем или већем обиму.

Што се тиче жичних веза, сматрам да је са посебно организованим жичним везама за руковођење прелазом омогућено неометано руковођење прелазом независно од командовања, дејства веза командовања, као и премештања органа командовања (КО, КМ). Изградњом ових веза снагама и средствима везе ван формациског састава јединица у првом ешелону обезбеђује се њихова потпуна борбена готовост и омогућује им се да формациске јединице користе за основне по-

Шема 1 — Принципијелна шема организације радиовеза на отсеку прелаза стрелачког корпуса за руковођење прелазом

Шема 2 — Варијанта организације радиовеза командовања и техничког руковођења на основу предлога у чланку „Војно дело“ бр. 3/52

требе, тј. за обезбеђење веза у току напада на супротној обали. Међутим, слажем се са констатацијом да са рејоном концентрације и јединицама у том рејону није потребно обезбеђивати посебне везе за руковођење прелазом. Са њима треба обезбеђивати везу по оси. Ово зато што се руковођење прелазом организује само у рејону форсирања, од очекујућих рејона до супротне обале, те само у том рејону треба организовати и посебне везе за руковођење.

Принципијелно неслагање постоји и по питању, како се и одакле могу обезбедити ојачања у снагама и средствима везе. Сматра се да је ојачавање на рачун јединица других ешелона, макар и привремено, веома опасно и компликовано и да би га требало избацити и из наших правила и из наше праксе; да би се одузимањем средстава везе од инжињерских јединица ове лишиле својих формацијских средстава и изложиле опасности да у моменту ангажовања на другим задацима остану без својих средстава; да је слање радиосредстава из претпостављене команде непотребно, а у неким случајевима чак и штетно.

При разматрању извора одакле се могу обезбедити нужна средства потребна за обезбеђење веза за руковођење прелазом узео сам у обзир и средства јединица које прелазе реку у другом ешелону, али сам том приликом напоменуо да то треба примењивати само изузетно када не постоје друге могућности. Исто тако сам указао и на то да ће се жична средства моћи обезбедити од инжињерије, али да ће недостајати углавном само радиосредства. А што се тиче враћања ових привремено одузетих средстава, нагласио сам да то треба учинити благовремено, пре но што се јединице пребаце на другу обалу. Међутим, и поред супротног мишљења, које је изнето у одзиву и данас сам још чвршће убеђен да је при насилном прелазу реке оправдано и могуће узимати средства из јединица других ешелона, и да ће то бити нормалан извор потребних средстава. Исправљам своје мишљење само у толико да без велике нужде не треба узимати средства из дивизија у првом ешелону, јер би се могло десити да им се не врате благовремено. Међутим, средства из јединица другог ешелона корпуса и армије моћи ће се увек вратити благовремено, нарочито ако се користе на пуковским десантним местима прелаза, која се прва укидају. А треба имати у виду, да се по прелазу дивизија првог ешелона укида већина места прелаза (првенствено десантних) и на тај начин више нема потребе ни за везама које су ту постојале. Према томе, пошто не постоји опасност смањивања бојне готовости тих јединица, и пошто се тим привременим одузимањем средстава везе обезбеђују бојна способност и успех форсирања целе јединице, онда би овакво решење по моме мишљењу требало и даље примењивати, без обзира што неке радиостанице тих јединица могу бити уништене на овом задатку. У сваком случају, то би била несравњено мања опасност него несигурно руковођење прелазом.

Што се тиче одузимања средстава везе од инжињерских јединица, које врше техничко обезбеђење прелаза, поставља се питање да ли те јединице имају уопште неке друге важније потребе на овом задатку него да им се обезбеде везе за техничко руковођење прелазом? По моме мишљењу, те везе се и подижу само зато да би се могло руководити радовима тих јединица. Ствар је само у томе што се због важности ових веза и недовољног броја средстава везе у инжињерским јединицама проблем организације веза као и разрада плана везе и његово материјално обезбеђење, преносе у надлежност команде здружене јединице, односно на њеног начелника веза.

У вези са ранијим разматрањима и закључцима јасно је да ће и претпостављена команда (армија, фронт) при насилном прелазу реке, морати да додели потребна ојачања, разумљиво у зависности од важности задатака и могућности корпуса. Ту ће бити знатно мање од 100 км кабла, 80 телефона и 60 радиостаница, то ће бити готово само радиосредства и само део од ових потреба, ако их сам корпус не би могао обезбедити. Армија ће имати могућности да их обезбеди из резерви веза или из јединица другог ешелона. У свом ранијем чланку нисам узимао у обзир средства из складишта армије, иако би се и њихово коришћење могло оправдати.
